

Trolveiða á landleiðini

I SOSIALINUM 7. mars stendur grein sum eftir: »Loyvi nokrum fám bátum undir eftirliti til trola á landleiðini.«

Greinin er tikin úr »Frágreiðing um fiskiroyndir við trola á sumri 1969«, ið fiskifróðingurinn J. S. Joensen hevur skrivað.

Hetta er áhugaverd frágreiðing, har fiskifróðingurinn greiðir frá royndum við trola á landleiðini. Í hesi grein er tó einki sagt um hvussu nógv veitt var, hvørki í peningi ella í nøgd, heldur ikki hvussu nógv mannigparturinn var ella hvussu nógv av honum ið var prívíðbót, ið goldin var úr landskassanum.

Men J. S. Joensen kemur til tað úrslit, at nógv er til av fiski á landleiðini, sum ikki verður fangaður uttan við trola, og at hesin fiskur, um hann ikki verður dripin á ein ella annan hátt, verður at forkoma bæði hýsu- og toskastovninum, tí hesin fiskur er alt av, so tað verður fódurtrot á havbotninum. Alt hetta er áhugaverdur lesnaður, og er ikki at ivast í at teir, sum sœkt hava tingið um loyvi til troling, finna góðan stuðul fyri umsókn teirra hjá fiskifróðinginum, tí ikki bara verða teir flakavirkjunum ein góður stuðul, men hjálpa teir eisini samfundis til at liva, snoris- ella snellumenn koma at veiða nógv meira, og so nógv feitari fisk, tí nú kemur havbotnurin at hava færri munar at føða.

Fiskifróðingurinn hevur so eitt beinleiðis uppskot um bæði hvat hann meinar við »undir eftirliti« og nokrum fám bátum, og heldur, at báttalið, sum trolloyvi skulu fáa, eigur at verða avmarkað til 6—8, og at stóddin eigur at verða avmarkað til 50 tons brutto.

Um nú frágreiðingin endaði her, so vildi problemidið verði: hvørjir hesir 6—8 bátarnir skuldu verið, og hvør skuldi givið hetta loyvi? ella sagt við øðrum orðum, hvør skuldi nokta øllum hinum um søktu um trolloyvi, tí eitt er vist, at er trolveidnig so nógv meira lønsom bæði fyri manning og skip, so verða tað fleiri enn 6—8, sum vilja søkja um slíkt loyvi.

Í lotuni eru tað 29 útróðarbátar millum 20—50 br. tons, og fleiri eitt sindur størri og heilt nógvir eitt sindur minni enn 20 tons, so um 6—8 bátar fáa trolloyvi, so loysir hetta hvørki spurningin um rástøff til flakavirkjini ella bjargar linubátunum frá figgjarkreppu. Her má tí finnast onnur loysn enn tann her er skotin upp og haldi eg, at framhaldi av frágreiðingini har vist verður til »Upplýsingar frá Fiskasøluni« visir okkum so týðiligt, at tað sum fiskifróðingurinn mælir til, bert er viðfáningur, ið litlan ella ongan týðning hevur.

Fiskasolan visir her á, at í Føroyum eru 17 flakavirkir, og um hesi virkir skulu hava eina kontinuerliga drift og halda hjólini gangandi 8 tímar um dagin, mugu tey hava 900 tons av fiski um samdøgri.

Men at henda fiskamong ikki fæst hvørki við línu ella snóri, og at hesir veiðihættir eru ov kostnaðarmiklir, so eftir hesum at døma, skuldi einasta loysnin verið: Troling á landleiðini.

Hetta var so Fiskifróðingurinn og Fiskasolan. Ein partur er so eftir, og er tað fiskimaðurin, og tá eg her siki »fiskimaðurin«, so hugsi eg um útróðramannin, hann, sum hevur búgvi seg út til at liva av útróðri frá heimastrond alt ári.

At ikki allir eru á einum máli her, eri eg fullvisur í. Tað eru útróðramenn sum halda, at trolveiða á landleiðini, annaðhvørt tað er við smáum ella stórum skipum, annaðhvørt tað er inni undir landi, á sildaleiðum, ella millum 6 og 12 mil,

so eigur hetta ikki at verða loyvt.

Men tað eru aðrir, ið eiga ella veiða við dekksbátum av hesi fyrr nevndu stødd, sum halda, at henda troling ongan skaða ger hvørki á havbotninum ella fiskistovninum, og um ansa verður eftir, heldur ikki skapar nakran illvilja millum útróðramenn sínámillum; tá ikki verður veitt nærri landi enn 6 sjómil inn frá 12 milamarkinum, men at hetta vildi verið góð hjálp hjá hesum bátum og manning teirra, tí hesa tíð á árinum er mangan litid at fáa hjá dekksbátunum.

Men er ókið ikki størri enn at tað ikki megu verða fleiri enn 6—8 bátar, sum veiða kunnu við trola, so er bæði óll argumentasjón hjá Fiskasøluni grundarleys, og so hevur spurn-

ingurin heldur ikki stóran týðning millum útróðramenn, tí av teimum umleið 50 dekksbátunum sum eru minni enn 50 tons, og størri helmingurin sum áhuga hava fyri troling, fáa bert 6—8 hetta loyvi.

Men ein skuldi kunna rokna við, at slíkur spurningur skuldi verið reistur av útróðramonnum í feløgum teirra, og viðgjörður har, heldur enn í ritgerðum, í bløðum og á tingi, tí nú eru í flest øllum útróðrabýgdum »útróðrafeløg«, sum hava til uppgávu at víðgæra áhugamálið limanna. Um so var, vildi verið ólíka lættari hjá tinginum at víðgjørt ein slíkan spurning, tí nettupp í hesum feløgum er hægsti sakkunnleiki í slíkum málum, og má tað verða so, at teir sum veiða dag um dag, ár um ár, og hvors lagna er knýtt at hesari veiðu, eru teir sum best kunnur viðgæva teimum, sum lógina gera.

J. Fr. Øregaard.

Úr tinginum

Hósdagin, 12.3.-70

Brev var frá Arbeidsmannafelagnum Framtíðini í Vági um broyting av reglum um stuttleika skatt.

Brev frá Hvalbiar kommunu um at fáa landsvegirnar har suðuri asfalteraðar.

K. Hoydal talaði um eykaeftirlónarskipan, tað tey í Danmark rópa ATP.

Tað varð vald ein nevnd fyri 5 árum síðani, og einki var frætt frá hesi nevnd, helst var hon sovnað og mundi helst ikki fara at vakna aftur.

J. Fr. Øregaard helt at framsgjumaðurin K. Hoydal gjordi ógviliga litid við at lýsa hetta mál gjallari. Hann visti ikki, hvør ið var í nevndini, segði at hon svav. Øregaard setti spurning fram til K. Hoydal og spurdi, hví nevndin ikki var komin í gongd.

J. Lindenskov, landsstýrismaður, gav eina ógviliga greiða frágreiðing frá málinum. Hann segði m. a., at nevnd varð vald í 1965. Í nov. 1966 varð farið undir at savna tilfar.

Í 1967 hevði nevndin aftur fund um málið, sum nú var betur lýst.

10.4. 1968 hevur landsstýrið fingið frágreiðing, men nevndin held seg ikki kunnað koma við nokrum áliti, fyrr enn teir vistu, hvussu ATP skipanin fór at roynast í Danmark. Væntuliga fyriliggur eitt áliti í málinum á ólavsøkingitinginum — segði J. Lindenskov.

1. viðgerð av málinum um solumiðstöð fyri ídnaðarvørur

Finnbogi Isaksen helt at nú var neyðugt at samskipa føroyska framleiðslu í eina solumiðstöð. Tað, sum mest fór at gera seg galdandi fór helst at vera tótingin.

K. Wang spurdi um F. Isaksen

ikki mintist á »monopolið« ikki var longur — smb. Føroya Fiskasolu, Grøði v. m.

J. Fr. Øregaard helt, at hetta var »som en røst fra graven.« ein skuldi hildið at Finnbogi ikki var so gamaldags, men heldur eitt sindur modernaður, hetta uppskotið kundi verið sett fram fyri 100 árum síðani. Øregaard greiddi Finnboga frá, at Tjóðveldisflokkurin hevði í síni tíð leikað so í at fáa lands-handilin avtiknan, og tað eydnaðist teimum eisini.

Øregaard meintti, at her var alt og litid upplýst í hesum máli. Møguliga høvdu teir hugsað eitt sindur, men skrivað var ið hvussu er ikki, hetta var upp á tvørs av øllum modernum tankangangi — at dríva virkir, sum ikki kundu bera seg. Vist varð á í uppskotinum, at solumiðstöðin ongar útreiðslur skuldi gjalda — landskassin — ja hann skal gjalda. —

K. Wang: Her kundu hvørki epli ella fiskur koma uppá tal — ella margarín — og sápuvirki — so var bert ullin eftir og skinnini.

Knút Wang meintti, at Føroyskt Heimavirki var innarbeitt og hetta var at slá tað út. Hvar skal solumiðstöðin vera? — Vit kundu kanska bygt eitt heimavirki í Klaksvík?

Vit megu stuðla ídnaðarfelag, sum hevur vent sær til tingið. Hetta kann gerast við at hava eina felags pulju, haðani stuðul kann veitast til alla føroyska framleiðslu

Hesum tók Thomas Joensen undir við; málið fór í figgjarnevndina.

Uppskot viðv. hægri útbúgving

Finnbogi Isaksen visti á, at annað lag mátti fást á studentaskúlan. Sjálfur hevði hann gingið har, og tað var ógviliga avmarkað hann hevði fingið burtur úr hesi skúlagongd. Nú hevði Tjóðveldisflokkurin sett

ser fyrj at fáa annað skil á, m. a. við at skjóta upp at ein nevnd skuldi setast at kanna viðurskiptini hjá studentaskúlanum og Fróðskaparsetrinum.

Hilmar Kass tók undir við Finnboga í tí, at viðurskipti skúlans áttu at verið broytt, so tey meira hóskaðu samfelag okkara, hóast studentarnir skuldu lera tað, sum danskir studentar, vegna tess, at her er eingin lærður háskúli, men at studentarnir máttu av landinum at halda fram við lesnaðinum. Hilmar Kass helt, at her átti Sjómansskúlin eisini at komið uppi, tí hann hevur t. d. ongan millummann ella nakran ráðgevara.

Happadráttarloyvi til útvarpið

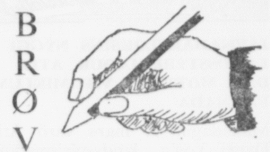
Løgmaður legði fram uppskot til lögtingslóg um broyting av lögtingslóg um happadráttarloyvi til útvarp Føroya.

Løgmaður segði frá, at útvarpsnevndin tók einmelt undir við hesum at leingja loyvið til 30.4.71.

Løgmaður greiddi frá, at í 12 dráttum vóru 421.465 kr. innkomnar. Av hesum eigur útvarpið 274.931 kr.

Útgjöldir vinningar 126.557 kr., herav 18.981 kr. í gjald til landskassin.

Løgmaður segði annars, at vit áttu at gleðast um, at almenn-ingurin hevði tikið so væl undir við hesum sendingum. Útvarpið var eitt »massamedium«, — er størsti boðberi og kemur í

Undir figgjarlógarviðgerðini vóruð nógv fogur orð sœgd um at hjálpa ídnaðinum at koma fyri seg.

Ídnaðargrunnur o. s. fr. — jú, ljóðar sera væl — hetta er í fyrstu atlogu vegurin — at geva monnum mogleikar at seta skjóti á. Men ein saknar veruligt tos um mogleikarnar hjá ídnaðinum at standa seg og at vera kappingarforan við útlendskan ídnað av sama slag. Treytin er jú, at okkara egnu vørur verða eins dygdargóðar og helst nakað biligari, enn tær, ið innfluttar verða. Sjálfur er ein ikki ídnaðarmaður; men hevur ein áhuga fyri føroyskum handverki og ansar eitt sindur eftir tí, ein ser: hvat fólk keypir av t. d. útlendskum kokum o. t., so er tað syndarligt at hugsa um allan tann pening, sum floymir út av landinum.

Hesir sokallaðu »element-køkar« eru dýrir, so ein skuldi trúð, at góðskan var hin allarbesta. Men frættir tú, at slíkt verður keypt gjøgnum »hoved-importør« í Danmark — umboðsmenn í Føroyum, so skilir tú, at tann stóri kostnaðurin ikki altíð og avgjört má borga fyri serstakliga góðari góðsku — »agentarnir« fáa sín »fæta bita«.

Hvussu ber tað til, at slíkar dýrar vørur hava nakran solumuleika í Føroyum? Vit hava jú teir allarbestu handverkarar, og teir nógvu agentarnir, sum fáa sín fæta bita av at selja útlendskt, teir eru jú púra óneyðugir, tá talan er um at selja føroyskar handverks-ídnaðarvørur her heima. Hvør er so orsøkin?

Longu í barnaskúlanum lærði tú at rokna: Keypspris — solumpris — vinning. Vit skiltu væl, so smá vit enn vóru, at hann, ið fekk hesar 3 tættirnar at svara saman, hann stóð seg.

Sníkkarin fer ikki keypt tilfar (rávoru) beinleiðis uttanfrá; tað skal gjøgnum teir stóru handlarnar. Fingu framleiðararnir keypt alla rávoru beinleiðis uttan um millumhandlar og agentar, so vóru tær biligari og óivað góðskubetri.

Tá varð móguligt at fáa teir 3 tættirnar í roknistýkkkinum at svara saman. Men sum systemið er, verður ongin broyting.

Skal føroyskur ídnaður hava nakran mogleika, so mega vit venda okkum frá »agentarinum«. Her má landið taka ser um reiggj. Framleiðarin má fáa góðskubestu og biligast móguliga rávoru. Hana fer hann aldri gjøgnum stórar handlar og agentar, men bert gjøgnum landsinnflutning.

Javnaðarmaður.

hvørt hús og umboð á skip á øllum hövum.

Landsstýrið mælir tí til, at lógin verður framlongd í eitt ár.

H.

